
BAKIOKO EUSKEREAA (II)

3.— Seinalapena: bide— erakusleak eta bestelango iragarki edo argibide publiko iraunkorrak.

Seinalapena arlo egonkorra da. Bein egin ezker, iminita edo kokatuta dagoan tokian denporaz luzaroan iraun bear dau eta.

Seinalapena be araupetu bear dan arloa dogu. Araupetze ori erri mailan egin leiteke. Erdereak beteten dauazan eginkizunak, guztiak, euskereak bete aal izan daiazan. Alan da ze, erriak berak, Udalak, erriari berari ondoen jatorikon eran egin leike seinalapena. Bearrezkoa da, orretarako bada, plangintza zeatza sortutea. Plangintza ori toponimian oinarritu bear dogu. Seinalapen orrek Bakioko euskerea eta nortasuna danon begien aurean itzi bear dauz eta.

Seinalapenaren aldaketea edota euskaldundutea urratsik urrats eta arlorik arlo egin bear da. Udalak eratu bear dauan Birreuskalduntze eta Euskera Normal-kuntza Plangintzearen barruan kokatu bear dogu. Tokian tokiko lekuizenei eutsiz, bide-erakusleak erabarrituteari ekin bear deutso Udalak. Lan ori ikargarria da. Ikerketa lan sakona eta batuketa zabala egin bear dira. Ikerketa-azterketa orretan izenen ganeko erakundeen (EUSKALTZAINDIA, ETNIKER-LABAYRU IKAS-TEGIA, BIZKAIKO ALDUNDIA...) egokitasuna eta onespena lortutea ez litzakigu txarto etorriko. Auzo, erreka, baso, etxe, solo, iturri, bide, mailadi, mendi, mune, atx, troka, eta abar baktxaren jatorrizko izena batu, egokitu eta agirian iminteko. Antxinako izenak, lekuizenak, birreskuratu eta birbiztu bear doguz (SAN JUAN ----> GAZTELUGATXE). Bakioko seinalapena euskeratutea oso lan baliagarria izan leiteke, euskerearen normalkuntzeari begira, batez be.

Errepide, kale ete bazterretan dagozan erakusleak euskeraz idatzi bear dira. Euskerearen normalkuntzarako au bear-bearrezkoa bada, lan aundia dago egingai, oraindinokarren, arlo onetan. Arlo onetan asmoa dana egia biurtu bear dogu. Orretarako, baliagarri doguzan urrengo tresnak edo ekintzak indarrean iminiz, arean da:

- sistematikoak
- koordinatuak
- denporan iraunkorrak
- integralak
- zabalpenean iraunkorrak

– erispide eta ekintza bateratsuak

Zalantza barik, onelango egitasmoren bat aurrera eroateko diru-iturria ziurtatu bear da. Orretarako, Udalak, egitasmu au burutu artean iraungo dauan urte/epe guztietako aurrekontuetan arlo berau be gogotan artu bear dau, apurka-apurka Bakioko begien aurreko ingurune linguistikoa birreskuratu aal izan daigun.

3.1.— Seinalapena egiteko erispide orokorrak

Edozein bear egiterakoan eta bear ori ganoraz aurre-ara atara gura badogu, oinarrizko erispideak jarri bear izaten doguz. Erispideok egingo danaren abiapuntua sortuten dabe eta aorrexegaitik dira ain garrantzitsuak: zelan asi, alan amaitu. Ez dogu aaztu bear, erispideok gure egunerokotasunean ikusiko doguna zeazten eta errotuten lagunduko deuskuena.

Gure kale-bazterretan euskereari leku duina emon bear jako, egundo be galdu bear ez ebana, galdu be. Aurrean esan dogun lez, seinalapenaren erabilera turistiko-folklorikoa ekidin edota ezabatu bear da, gure erriaren nortasuna aldeztuteko. Euskereari leku duina eskeini bear jako, erriko gomutapen istorikoa atzera irabazten dogula. Erdaldundutako bazterrak eta arloak guretzeko barriro irabazi.

Orokorrean, seinalapenerako euskal ordainak aukeratuteko erispideak erabiltea izango da bidea. Askotan, mezuak itzuli eta gogaiki adierazoko doguz aren dibez. Orretarako:

—Alik eta testu laburren edo gitxien erabili eta alik eta ulerterrezen egingo doguz, mezu artzailearen bat— bateko ulermena larregi beartu barik. Denpora gitxi izaten da bideetako mezuak irakurteko eta. Batetik, esaldi luzeak irakurteko astirik izan ez eta, bestetik, idazteko be leku naikorik ez, neurriak dirala eta. Mezua, baina, egokiro adierazo bear dogu.

—Bide-erakuslearen barruan mezua testu eta irudien artean banandu bear da.

—Berba alkartuen idazkeran marrarik ez erabili, onetarako aukerea dagoanean izan ezik, jakina.

—Toponimia gai eta lekuizenen -a artikukua -a itsatsia jagon bear dira (KARABI — KARABIA, ENPARANTZA — ENPARANTZEA).

– Bide-erakusleak era txukunean eratu eta egingo dira. Seinalapen egokia izan daigun, bide-erakusleen kokapen egokia be aukeratu bear dogu, ikusteko eran, mezua eldu eragin daigun. Neurri eta izki moetearen aldetik, egokienak artuko dira, era normalduak (Bilboko kaleetan dagozan iragarkiak lakoak edo ta oraintsu Bakioko kale nagusian iminitakoak lakoak). Beraz, aretan zeatz-meatz argituko dana:

- a- euskerea bakarrik edo beroneri leentasuna
- b- erakusle, izki eta irudien neurriak
- d- grafia moeta edo tankerea (helvetia,...)
- e- margoak, adierazpen baktxari berea
- f- berben arteko urrenkerea
- g- irudi eta ezaugarriak

3.2.– Izkuntza politikeari jagokozan seinalapen erispideak

Garrantzi aundia dauka Bakioko bide-bazterretan barriztatu edo barri iminiko diran erakusle guztiak euskeraz bakarrik jarteak. Orren inguruan egingo danak Bakioko Euskerearen Normalkuntza Egitasmoari lagunduko deutso. Errian bearrezkoa dan giro euskaldun egokia sortu aal izan daigun. Erritarrak, euren begiez, izkuntza normalkuntzearen garrantziaz sentiberatu eta jaubetu daitezana. Bakio euskal giza-taldea dana agirian itzi bear dogu, azken baten, izkuntza idatziaren bidez bere nortasuna sendotutea ekarriko dau orrek eta. Euskerearen oiko eremuak sendotu eta ingurunea euskaldundutea lortu aal izateko. Bakio euskal izkuntza giza-taldea, bakiotar eta Bakioko guztiei zabaldua, osotuz joan aal izateko. Izan be, izkuntza giza-taldea osotuteko baldintza on-onak daukaguz Bakion.

Izkuntza politikearen elburua euskerea, Bakioko jatorrizko eta bere-berea dan izkuntzea, bizibarrituteko aaleginak egokiro bideratutea dogu. Beraz:

1.– Seinalapen osoa euskeraz bakarrik. Kale, bide zein bestelango tokietan. Bide-erakusle, iragarki zein adierazpen guzti-guztiak. Erdera utsezko eta euskereagazko bazterkeriak sortuten dauazana ezabatu eta kendu. Aldaketak eragin (INFORMACION Y TURISMO – TURISMO BULEGOA, EN TODA LA TRAVESIA – IBILBIDE OSOAN...).

2.– Seinalapen txarra edo okerra edo ulergatxa kendu, zuzendu, errezagotu eta aldatu. Era txukunean egin bear da, asikera-asikeratik ondo eta akats barik, geroago aldatuteak dirua xaututea, ondatutea, baino ez dakar eta.

Epe laburrean egitekoa da. Erabilten dan euskerearen ontasuna edo kalitatea bermatu bearra dago. (UDALA – UDALETXEA, BAQUIO – BAKIO,...).

3.– Toldan tokiko berbakerea jagon bear dau senalapenak. Bakioko euskereari jagokan izkuntza eredua bultzatu bearra dago, izkuntza biziaren lekuko da eta, azken baten. Bizitasun eta balio etnolinguistiko orreetan oinarrituta, Bakiok daukan altxorrik aundiena dan ezkerro, leentasuna emon bear jake betiko berbakera eta adierazpen onei. Beroneek gordeteko asmoaz. Orreek euron transkripzino literarioan argitara ekarriak, jakina (ITXAS – EITZAGA, JEURISARRE – JAUREGIZARRA, BESONDA – BESONDONA).

4.– Azken gizaldiotako izkuntza kolonizazinoa dala eta, erriko lekuizen asko be asko eraldatu deuskuez, bai agozko erabileran, bai idatzizko erabileran.

Seinalapenean toponimia garrantzi-garrantzitsua da.

Arrotzak eta gureak ez diran lekuizenok, gure kultura, izkuntza eta nortasunaren aurka jarri edota erabiliak eta guri destaina egiteko baino balio ez dabenak, errotik ezabatu eta baztertu bear doguz (EL CALERO – KARABIA, ALTO DE BAKIO – LANDABARRENA,...). Edota euskerazko izenak izan arren, leku orreetako benetako lekuizenak ostendu ta izan ez eta oker erabiliak diranak be zuzendu bear doguz (ENEPERI – URIZARRETA). Seinalapenak orreek guzti orreek baztertuta, jatorrizkoak eta gure-gureak diranak, antxinakoak eta betikoak diranak birreskuratu eta bultzatu bear deuskuz, idatziz zein agoz erabili daiguzan.

5.– Euskerazko seinalapena era sakon, zeatz eta jakintsuan egin bear da. Argibideak emoteko erabili bear dogu, euron kokapen eta izenen barri emoteko, ain zuzen be. Au da, Bakioko bideak, errekek, kaleak, mendiak, tokiak, eleizak, baseleizak, etxeak, errotak, etorbidea, iturriak, atxak, dorretxeak, ibilbideak, zubiak, baserriak, basoak, aretzea, auzoak, inguruneak, arrobiak, ikuspegiak, aparkalekuak,... gauza baktotxa zer dan adierazoteko deiturak eta beroneekaz batera doan toponimia aundia zein txikia izendatu, erakutsi eta adierazoteko erabiliko dogu (OJAORTA ERREKEA, JATA MENDIA, URKIZAU ALDEA...).

Seinalapenak erakusle iraukorrez iragarkiko dira (orra or arlo orretan Loiuko Udalak egindako lan bikaina). Euren albotik igaroko diranak, lekuizen eta euron izakerea azalduten daben gogaiez berealan jaubetuko dira eta.

6.– Aurrezkoagaz lotuta, baserri, etxe-zaar, erotak, olak, dorretxe eta erriko beste eraikuntza aitagarrien jaubeek, areen ormei datxekiezala, euron izendun diran iragarkiak edo errotuluak ipini daiezan Udalak kanpaina bereziak eratuko dauz eta orretarako beren-beregi aurre-

ALBISTEAK

kontu berezia edota diru-laguntzak aurreikusi bearco dauz.

7.– Administrazino eta zerbitzu publikoen eraikuntzetan be kanpoko sainalapena euskera utsean egingo da (UDALETXEA, BUS-GELTOKIA, OSASUNDEGIA, GASOLINDEGIA, ERRIKO IKASTETXEA, POSTA-ETXEA, ZAARREN EGOITZEA, KIROLDEGIA, PROBALEKUA, ELEIZEA...). Euron ornei eraikuntzearen izena, deitura eta ezaugarria, edonork ikusteko eran, datxekiezala.

8.– Norabideak erakusteko errepideetan, kaleetan edota bidekurutzetan, jarrita egon bear daben bide-erakusleetan erbesteko errien izenak euskeraz eta euskerazko idazkeran agertuko dira beti (ARMINTZA, MUNGIA,...). Egundo be ez, lekuizenak bietara emon, euskeraz bakarrik (BILBO/BILBAO – BILBO, MUNGIA/MUNGUTA – MUNGIA,...). Euskerearen aurkako dan elebitasun diglosikoari gatxeritxi bear deutsogu, gure izkuntzearen aurkako beti izango dalako. Ez dau gurea jagoteko asmorik edota elbururik egundo be izan eta. Trafiko seinalapen osoa, beraz, euskeraz bakarrik adierazo bear da. Trafikoaz arduratuten da EUSKO JAURLARITZAKO sailaren onespina, arlo teknikoari jagokonez, lortu bearco litzake (EN TODA LA TRAVESIA – IBILBIDE OSOAN, RECUERDE – GOGOAN IZAN). Gogotan artutekoak dira, barriro:

- jatortasuna
- ulertterreztasuna
- zuzentasuna .
- esangura argia
- segurantzea
- euskera eredu egokia
- denporan iraunkortasuna

14.– Eginbearreko seinalapenak trafiko seinalapena ezeze, mikroseinalapena be artu bear dau: hotelak, dendak, tabernak, gasolindegia, administrazinoa, bestelango eraikin, zerbitzu eta toki publikoak, monumentuak,... Euron barruko zein kanpoko seinalapena edo errotulaketea artu bear dau gogotan. Eremu onetan egingo dan azterketeak arlo tekniko guztiak gogotan euki bear dauz (izkien neurriak, margoak, izkuntza arloa,...). Udalak, ekimen pribatuak arlo onetan bere jarrerea euskerearen alde aldatu daian, kanpaina batzuen bidez aren ekintzak bultzatu eta diruz lagundu bearco leukez. Aaztu barik, erriko erakin publikoek arlo onetan ekintzetan jarraibide izan bear dabena, euron seinalapen osoa euskera utsean agertuz (UDALETXEA/AYUNTAMIENTO – UDALETXEA).

15.– Erederearen kalkoaren morrointza errezean jau-

si barik, itzulpen kutsuko testuak albo baten baztertuta itzi bear doguz. Testuok euskeraz sortu bear doguz, berba ezezagunak alik eta geien saiestuz. Euskal senari jarraitu bear jako. Eredu praktikoak eta ulergarriak erabili bear doguz (ZENTZU ALDAKETE – ITZULBIDEA).

16.– Seinalapenak, udalerrri mailan, arlo gurtiak eta Bakioko eremu osoa bere eraginpean artu bear dauz. Eta esanda dagoan lez, artuko diran neurriek zeatzak eta iraunkorrak izan bear dabe. Ezarpen eraginkorra izan bear dabe.

3.3.– Izkuntza ontasuna

Euskerea toki askotara zabaldu da azken urteotan.

Baina euskerearen aide kualitatiboa naiko baztertuta egon da orain arte. Alan da ze, ez jako bakarrik kopuruari begiratu bear, zelangotasunari be begiratu bear jako. Izkuntza idatzia jagon egin bear da, eraginik aundiena sortuten dauan lekuetan, batez be. Ez daigun aaztu, askotan, idaztien bitartez be, agozko eredia sortuten gabilzana. Itxura eta moeta txarreko izkuntza ereduak ez deutoe euskereari bape lagunduten.

Euskalkiaren garrantzia azpimarratu bear dogu, euskerearen errealitatea, istoria, aniztasuna eta jatortasuna euskalkiak gorde egiten dauazalako. Guk geuk be gorde egin bear doguzalako. Euskerearen erabilerearen edapenak izkuntza ontasunaren arazoa dakar. Berbadunen kopuru andiagora eldu aalean, jatortasuna, zuzentasuna eta egokitasuna jagon eta zabaldu bear dira.

Bakio erri euskalduna dan aldetik, euskerearen birreskurapenean garrantzi aundia dauka izkuntza ontasunak, bertoko euskerearen kalitatea jagon eta gordeko daualako, euskerearen jatortasuna, mundu sinbolikoa, eta abar..., gorde be.

Bada sasoia, bada, arlo onetan, orokorrean begituta, euskeraz idazten diran testu guztietan, agirikoetan zein ezagirikoetan, izkuntza ontasunari (kalitateari) benetan jaramon egiteko. Onartuezinezkoak dira testu asko be askotan, bein eta barriro, parra-parra egiten diran akats aundi-ugariak, bai idazkera, bai joskera, baita itzulpen mailan be. Astokeria nabarmen eta lotsagarriak!.

Orduan, leenengo-leenengotik izkuntza eredu zuzena erabili bear dogu. Olan egin ezker, sortuko diran gasituak eurenentan lotuko dira, alperrik andiagotu barik. Ezer argitaratu baino leen, orretarako beren-beregi egin-dako testuak zeatz-meatz aztertuko dira eta, argitaratu ostean be, onartutako testuak egokiak diranentz egiazta-

- Malgutasuna (maileguak era neurtuan).
- Joskera garbia eta zuzena.
- Argitasuna.

3.4.– **Seinlapena legearen aldetik**

Legearen aldetik administrazioa seinalapen (toponi-